

Олексій ВОРОБІЙОВ

аспірант кафедри публічної політики,

ННІ Публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Обов'язкове та своєчасне виконання виконавчих документів, що видаються на підставі судових рішень, ухвал, приписів та постанов у цивільних та адміністративних справах, вироків та постанов у кримінальних справах у частині майнових стягнень, а також інших постанов органів державної влади, безсумнівно, залежить не тільки від платоспроможності та законслухняності боржників, а й у тому числі від професіоналізму та компетентності судових виконавців.

Реформування та оптимізація виконавчої влади вимагають осмислення засобів адміністративно-правового регулювання, які використовуються для впорядкування окремих напрямів владнорозпорядчої діяльності. Не є винятком і сфера виконання судових рішень та рішень інших органів, яка останнім часом зазнала суттєвих законодавчих змін. Запровадження інституту приватних виконавців, посприяло переходу від централізованої до комбінованої системи виконавчого провадження, що безперечно позначилося на особливостях її адміністративно-правового регулювання [1].

Так, виконавче провадження є фінальною стадією більшості справ у приватно-правових спорах у межах цивільного процесу, а також, у передбачених законом випадках, в інших правовідносинах. Зі здобуттям незалежності в Україні досі запроваджується європейська правова практика, зокрема делегування функцій держави своїх функцій приватним особам і органам (приватні адвокати, приватні нотаріуси, третейські суди), що є абсолютною протилежністю Радянському Союзу, де всі адміністративні послуги надавали лише державні органи й установи. Черговою новелою в українській правовій системі є впровадження інституту приватних виконавців [2].

Інститут приватних виконавців було запроваджено в Україні згідно із ухваленим Верховною Радою України 2 червня 2016 року Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», який набрав чинності 5 жовтня 2016 року. Відтоді примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) було покладено як на існуючі на той момент органи державної виконавчої служби, так й на нових суб'єктів – приватних виконавців. З положень зазначеного Закону прямо вбачаються відмінності в правовому статусі державних і приватних виконавців. І якщо робота державних виконавців останнім часом вже питань не викликає, то діяльність приватних виконавців все частіше привертає увагу як науковців, так і практикуючих юристів з точки зору законності вчинення ними окремих виконавчих дій та добросовісності реалізації свого правового статусу. Одним із основних засобів забезпечення законності в їх діяльності є контроль. Не вдаючись до аналізу процедури та ефективності так званого «відомчого» контролю за

діяльністю приватних виконавців, який за цим Законом здійснює Міністерство юстиції України шляхом проведення планових і позапланових перевірок, а також контроль з боку Ради приватних виконавців України, вважаємо, що основна увага має бути приділена саме контролю за законністю вчинених приватним виконавцем виконавчих дій, якими можуть порушуватись права та інтереси учасників виконавчого провадження (та осіб, які залучаються до проведення виконавчих дій) чи інших заінтересованих осіб, а отже, такі випадки вимагають швидкого поновлення їхніх прав і усунення порушень [3].

Слід зазначити, що на сьогодні існує три типи системи примусового виконання: перша – державна система примусового виконання, яка діє у таких країнах, як США, Ізраїль, Білорусь, Швеція, Німеччина. При цьому здійснення функцій з примусового виконання може бути покладено як на посадових осіб, які перебувають на службі при судах (Ізраїль, Білорусь, Німеччина), так і на самостійну гілку влади та її відповідні органи примусового виконання (США, Росія) [4, с. 132]. Друга система – приватна система примусового виконання характерна для Молдови, Латвії, Угорщини, Італії, Румунії, Франції та Литви [5, с. 466]. Держава наділяє судового пристава відповідними повноваженнями та регулює процедуру його діяльності у вигляді встановлення меж його компетенції та розмірів виплат винагород за працю, здійснює контроль за допомогою органів самоврядування (регіональних та національних палат) за роботою приватного судового пристава, які проводять перевірки професійної діяльності пристава, видають та відкликають ліцензії на право діяльності. Третя система – змішана система властива таким державам, як Великобританія, Бельгія, Казахстан та Болгарія. Така система поєднує у собі особливості як приватного, так і державного підходу [5].

Реформа виконавчого провадження в Україні та перехід до змішаної, приватно-державної, системи виконання судових рішень, незважаючи на попередні побоювання скептиків, виявилися доволі успішним кроком. Зокрема, не відбулося «легалізації колекторів», якої багато хто боявся (хоча, на думку представників Мін'юсту, цей ринок усе-таки потребує унормування на рівні закону, оскільки трапляються випадки, коли колектори переходять червоні лінії у своїй діяльності. Але це тема окремої великої розмови). Потрохи зменшується навантаження на органи Державної виконавчої служби, що не може не сприяти поліпшенню ситуації з оперативністю виконання судових рішень [6].

Проведений аналіз дає підстави зазначати, на наш погляд, приватна система примусового виконання демонструє позитивні результати при розробці та встановленні серйозних критеріїв відбору громадян на посаду судових виконавців через специфіку їх діяльності, і навіть позитивний досвід впровадження спеціалізованих освітніх установ на навчання майбутніх судових виконавців. При цьому необхідно замислитися про спрощення організаційної структури системи виконавчого провадження, що допоможе не тільки заощадити кошти бюджету, а й зменшити строки на відновлення порушених прав та інтересів сторін виконавчого провадження. Законодавство у частині оплати праці державних службовців також потребує вдосконалення. Так, досвід розгляду законодавства низки зарубіжних країн показав, що для стимулювання якісної роботи судового виконавця

необхідний механізм мотивації до своєчасного та повного виконання вимог виконавчих документів у вигляді виплати відповідної винагороди, виходячи зі ступеня навантаження щодо виконання виконавчих документів майнового та немайнового характеру, а також сукупності виконуваних ними прав та обов'язків.

Список використаних джерел

1. Крупнова Л. В. Стан та проблеми адміністративноправового регулювання виконавчого провадження в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. № 4(76). С. 125–131. URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/546>
2. Руденко Д. Ю., Федоров О.М. Реформа виконавчого провадження в Україні: запровадження інституту приватних виконавців. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/33.pdf
3. Короєд С.О. Лошицький М.В. Судовий контроль за діяльністю приватних виконавців. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6. Т. 2. С. 27–32.
4. Савостьянов С. В. Правовые модели принудительного исполнения судебных решений в разных странах. *Современный ученый*. 2017. Т. 2. № 1. С. 132–134.
5. Ярков В. В. Основные мировые системы принудительного исполнения. *Проблемные вопросы гражданского и арбитражного процессов*. М.: Статут, 2008. С. 465–504.
6. Зміни у правилах виконавчого провадження: чого чекати. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/195490_zmni-u-pravilakh-vikonavchogo-provadhennya-chogo-chekati

Отримано редакційною колегією: 31.03.2022.